

bą cytowań w Scholar Google. To spostrzeżenie, oparte na doświadczeniu jednego z najbardziej znanych romanistów europejskich XX stulecia, zachęca, aby w dyskusji o modernizacji metod oceny naukowego dorobku dostrzec także prezentowany zbiór jego recenzji. Przypomina on bowiem, że publikowane, krytyczne naukowo recenzje pozostają najbardziej precyzyjnym instrumentem oceny rezultatów badań z zakresu prawoznawstwa. Patrząc ku przyszłości, prezentowana książka inspirowa do budowania łatwo dostępnych zbiorów takich recenzji jako istotnych, funkcjonalnych instrumentów oceny aktywności naukowej na określonych obszarach prawoznawstwa.

WOJCIECH DAJCAK (Poznań)

Terra, mare et homines, II. *Studies in Memory of Profesor Tadeusz Łoposzko* [Res Historica tom 29, 2010], Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, ss. 234

W roku 2009 minęło 15 lat od śmierci prof. dr. hab. Tadeusza Łoposzki, wieloletniego profesora i kierownika Zakładu Historii Starożytnej w UMCS w Lublinie. Dla upamiętnienia tej rocznicy wydany został (pod redakcją H. Kowalskiego i P. Madejskiego) osobny tom Res Historica, periodycznego wydawnictwa Instytutu Historii UMCS. Zatytułowany został jako *Terra, mare et homines* II, ponieważ w roku 1994 ukazał się tom Annales UMCS (Sectio F Historia, vol. XLIX) z tytułem: *Terra, mare et homines. Volumen in memoriam Thaddei Łoposzko*. Miał to być rocznik dedykowany prof. Tadeuszowi Łoposzce dla uczczenia jego 65. rocznicy urodzin i 40-lecia pracy naukowej. Niespodziewana śmierć 3 sierpnia 1994 roku spowodowała, że tom ukazał się jako Księga pamiątkowa (ze „Wstępu” W. Śladkowskiego).

Życiorys i bibliografię prac Tadeusza Łoposzki można znaleźć w tymże tomie Annales (s. 9-26; rocznicowe wspomnienie w omawianej Res Historica (s. 13-16; wszystkie autorstwa H. Kowalskiego). Tu wypada przypomnieć najważniejsze badania i osiągnięcia Profesora. Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, uczeń takich profesorów jak Iza Biezuńska-Małowist (seminarium magisterskie), Kazimierz Kumaniecki, Rafał Taubenschlag, po studiach związał się całym naukowym życiem z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Doktorat na temat *Plebs rzymski w Rzymie w okresie schyłku republiki* obronił na Uniwersytecie Warszawskim (1961) pod kierunkiem prof. Izy Biezuńskiej-Małowist, zaś w roku 1973 na podstawie rozprawy habilitacyjnej (*Podstawy społeczne ruchu Publiusza Klodiusza*) uzyskał stopień doktora habilitowanego. W roku 1974 ukazała się drukiem jego książka *Trybunat Publiusza Klodiusza w świetle źródeł i historiografii* (PWN). Profesurę osiągnął w 1982 roku.

Koronną dziedziną prof. Tadeusza Łoposzki stała się historia społeczna starożytnego Rzymu. Wymienić tu należy choćby monografie z tego zakresu, a mianowicie *Historię społeczną republikańskiego Rzymu* (Warszawa 1987) oraz *Zarys dziejów społecznych cesarstwa rzymskiego* (Lublin 1989). Książki bardzo cenione i dzisiaj trudno osiągalne. Jednocześnie stał się Łoposzko znany jako autor poczytnych książek z dziejów żeglugi i wojen morskich: *Tajemnice starożytnej żeglugi* (Gdańsk 1977), *Starożytne bitwy morskie* (Gdańsk 1992), *Katastrofy antycznych flot wojennych* (Lublin 1993) czy *Starożytni piraci Morza Śródziemnego* (Lublin 1994; pośmiertnie). Pośmiertnie ukazała się też interesująca książka o wulkanicznej katastrofie wyspy Thera (Santorini) w kontekście upadku kultury minojskiej i Atlantydy (*Największy kataklizm w dziejach ludzkości*, Lublin 1996). Już ta marynistyczna problematyka prowadzi do

związków z prawem rzymskim – w ubiegłym roku ukazała się monografia Anny Tarwackiej (UKSW) o prawnych aspektach piractwa śródziemnomorskiego (*Romans and Pirates. Legal perspective*, UKSW, Warszawa 2009). Tych związków jest więcej, ponieważ publikacje Tadeusza Łoposzki niejednokrotnie łączyły się z tematyką prawną. Pobieźnie tylko można wymienić tutaj takie zagadnienia, jak pozycja społeczna *tribuni aerarii*, kolegia rzymskie, niezbrane projekty ustaw w Rzymie z 53 roku p.n.e., przekupstwa sędziów, pojęcia *populus Romanus*, rzymskie zgromadzenia ustawodawcze, skład kolegiów sędziowskich w sprawach karnych po *lex Aurelia*, rozdawnictwo prywatne, czy nawet ustawa XII tablic (szczegóły we wskazanej wyżej bibliografii prac T. Łoposzki).

Dodać też trzeba, że przychylił się profesor Łoposzko do projektu zintegrowania nauk o antyku i uczestniczył w pierwszej lubelskiej konferencji rzymskiego prawa karnego (1991). Konferencje te są kontynuowane właśnie we współpracy katedr prawa rzymskiego (UMCS i KUL) oraz Zakładu Historii Starożytnej UMCS, podtrzymującego pamięć o swoim Profesorze.

Ze względu na upływ czasu wydaje się celowe przytoczenie tutaj spisów treści zarówno tomu *Annales* z 1994 roku, jak i *Res Historica* z roku 2010. Łącznie tworzą one wielką księgę pamiątkową profesora Tadeusza Łoposzki pod wspólnym tytułem: *Terra, mare et homines*.

Tom *Annales* UMCS z 1994 roku zawiera następujące prace: Egon Maróti, *Die Geheimmnisse des griechischen Pentathlons*; Dariusz Słapek, *Udział gladiatorów w oddziałach zbrojnych Katyliny*; Norbert Rogosz, *Stanowisko senatu wobec konfliktu Pompejusza z Cezarem (1 marca – 1 grudnia 50 r. p.n.e.)*; Jerzy Kolendo, *Wzorowa posiadłość Marka Seiusa i opłacalność rolnictwa w Italii w I w. p.n.e.*; Henryk Kowalski, *Auspicja w myśli filozoficznej i działalności politycznej Marka Tulliusza Cyncerona*; Elżbieta Mazurkiewicz-Woźniak, *Marek Tulliusz Cynceron a sztuka grecka*; Lesław Morawiecki, *Ideologia imperialna mennictwa Nerwy*; Tadeusz Kotula, „*Dobrzy i źli cesarze*” w opiniach późnych autorów łacińskich; Marek Kuryłowicz, *Rozprawa Jana Zamojskiego o senacie rzymskim*; Wiesław Suder, „*Destillatio me tenet*”. *Choroby weneryczne w starożytnych Pompejach*; Stanisław Ducin, *Typologia statków wykorzystanych do transportu morskiego wojsk w trakcie drugiej wojny domowej w Rzymie*; Juliusz Jundziłł, *Trapy rzymskich statków handlowych zawieszane pod dolonem (okres cesarstwa)*; Wiesław Kaczanowicz, *Classis Britannica*; Józef Wolski, *Sztuka dowodzenia w armii paryjskiej*; Eugeniusz Konik, *Charakter kontaktów imperium rzymskiego z „barbaricum” środkowoeuropejskim*; Jan Gurba, Anna Zakościelna, „*Scytyjska*” zawieszka z Hrebennego.

Część druga, opublikowana jako wskazana *Res Historica* (tom 29, 2010) obejmuje publikacje *In Memory of Professor Tadeusz Łoposzko* w językach obcych. Znajdują się tu: Luca Fezzi (Scuola Superiore Normale, Pisa), *Tadeusz Łoposzko studioso di Publio Clodio Pulcro: spunti sulla carestia del 57 a.C.*; Katarzyna Balbuza (UAM Poznań), „*Aeternitas*” – *an element of Emperor Trajan's self-representation (an outline of the problem)*; Stanisław Ducin (UMCS Lublin), *The development of typology of warships in the Greek and Roman World through the Eighth to First Centuries BC*; Andrzej Gillmeister (Uniwersytet Zielonogórski), *The Sibilline Books and the Gauls*; Juliusz Jundziłł (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz), *Lamps on Roman chips*; Marek Kuryłowicz (UMCS, Lublin), *Crimen artioris annonae*; Włodzimierz Lengauer (Uniwersytet Warszawski), *Eros and politics in Athens of the Fourth Century B.C.*; Ireneusz Luć (UMCS, Lublin), *The „praefecti praetorio” of the Julio-Claudian Dynasty*; Paweł Madejski (UMCS, Lublin), *Pax deorum?*; Leszek Mrozewicz (UAM, Poznań), „*Damnatio memoriae*” *in the inscriptions from Novae (Moesia Inferior)*; Ryszard Pankiewicz (Bochum), *Einige Bemerkungen zum sog. „Rieplschen Gesetz”. Am Beispiel des römischen Informations- und Nachrichtenswesens*; Norbert Rogosz (Uniwersytet Śląski, Katowice), *The participation and role of the Caesarians in the attempt an C. Julius Caesar's life (15 March, 44)*; Dariusz Słapek (UMCS, Lublin), *L'amphitéâtre dans la ville romaine: “le nombril du monde” ou la périphérie?*; Bożena Stawoska-Jundziłł (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz), *Marine ico-*

nography of children's epithaphs from Roman catacombs; W. Jeffrey Tatum (Victoria University, Wellington), *The „Plebiscitum Atinium” once more*; Elżbieta Woźniak (UMCS, Lublin), *The attitude of Marcus Tullius Cicero to Greek art*.

Tom zamykają dwie recenzje z książek: Anna Zalewska, *Teoria źródła archeologicznego i historycznego we współczesnej refleksji metodologicznej*, Lublin 2005 (Edward Skibiński); Pat Southern, *The Roman Army: A Social and Institutional History*, Santa Barbara-Denver-Oxford 2006 (Ireneusz Łuć).

Całość niewątpliwie zasługuje na uwagę zarówno historyków starożytności, jak też historyków prawa rzymskiego.

MAREK KURYŁOWICZ (Lublin)

Ius Romanum Schola Sapientiae. Pocta Petrovi Blahovi k 70. Narodeninám, Právnicka Fakulta Trnavskej Univerzity v Trnave, 2009, s. XLII, 580

1. W czerwcu 2010 roku odbyła się na Uniwersytecie w Trnawie (Republika Słowacka) uroczystość wręczenia jubileuszowej książki (z okazji 70-lecia urodzin) profesorowi Peterowi Blaho, kierownikowi Katedry Prawa Rzymskiego i Kościelnego tegoż Uniwersytetu, a jednocześnie jej byłemu rektorowi i dziekanowi Wydziału Prawa.

Prof. JUDr. Dr h.c. Peter Blaho, CSc, studia odbył na Wydziale Prawa Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie. Ukończył je – z kilkuletnią przerwą z powodów politycznych („nevyhovujúci triedny profil”) – w roku 1965 i w tymże roku, po zaliczeniu stosownych rygorów, uzyskał tytuł doktora *utriusque iuris*. W 1967 roku, został zatrudniony tamże na stanowisku asystenta w Katedrze Historii Państwa i Prawa, obierając przy tym prawo rzymskie jako naukową specjalność. Pracę kandydacką pod tytułem *Sociálna a triedna funkcia ochrany držby v antickom Ríme* (tj. *Spoleczna i klasowa funkcia ochrony posiadania w antycznym Rzymie*) obronił w 1978 roku i otrzymał tytuł akademicki kandydata nauk (CSc). Dwa lata później (1980) habilitował się na podstawie rozprawy *Držba v predsociálnom a socialistickom práve – rimskoprávna náuka o držbe a jej vyústenie v súčastnosti* (tj. *Posiadanie w przedsocjalistycznym i socjalistycznym prawie – nauka prawa rzymskiego o posiadaniu i jej znaczenie we współczesności*). Na tej podstawie otrzymał stanowisko docenta. Nominację na profesora uzyskał w 1991 roku, ponieważ nie będąc członkiem partii komunistycznej mógł wcześniej dojść najwyżej do docentury. Lata po habilitacji wykorzystał na pracę naukową w dziedzinie prawa rzymskiego i wyjazdy zagraniczne. Od roku 1990 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Bratysławie, a w latach 1991-1997 był jego dziekanem. Zrealizował wówczas swój czekający od lat na spełnienie zamysł, a mianowicie powołanie osobnej katedry prawa rzymskiego (wówczas wspólnie z prof. K. Rebro). Wcześniej nauczanie prawa rzymskiego było możliwe tylko w ramach historii państwa i prawa. W 1998 roku rozpoczął pracę na Uniwersytecie w Trnawie, gdzie współuczestniczył w tworzeniu Wydziału Prawa. Został też wkrótce jego pierwszym dziekanem, a następnie, w latach 1999-2007, pełnił funkcję rektora tej uczelni. Od 2007 roku jest prodziekanem Wydziału Prawa, a także nadal – jak już wskazano – kierownikiem Katedry Prawa Rzymskiego i Kościelnego.

W dniu 6 października 2008 roku Senat Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie nadał profesorowi Peterowi Blaho tytuł *doktora honoris causa*. W uzasadnieniu wniosku oraz w laudacji podkreślono zasługi Laureata dla rozwoju nauki prawa rzymskiego